

BEKIJK HET ANDERS

Naar een visie voor de toekomst

Vormingsavonden voor catechisten, 2007-2008

Anders kijken: een wissel van 'paradigma'

- De ontdekking van Copernicus...

- Naar een 'omwenteling' van perspectief en mentaliteit in de catechese
 - is niet: pleidooi voor activisme of veranderdrift
 - is wel: een andere kijk, een andere kleur geven aan wat er al is

- Voor een fundamentele heroriëntering van de catechese
 - cfr. bijlage uit '*Groeien in geloof. Handreiking bij Volwassen worden in geloof*'

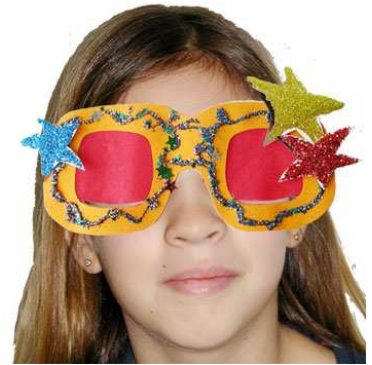
- 1. Van socialisatie naar initiatie
 2. Van leraar zijn naar leerling worden
 3. Van een catechese die uitlegt naar een catechese die inleidt
 4. Van een catechese voor kinderen naar een catechese voor iedereen
 5. Van de catechist als expert naar een gemeenschappelijk gedragen gebeuren
 6. Van sacramentencatechese naar permanente catechese

1 Van socialisatie naar initiatie

- *'Men wordt niet als christen geboren, men moet het worden'* (Tertullianus, 2^e-3^e eeuw)
- Geen automatische, want cultuur-ondersteunde, geloofsoverdracht (meer)
 - geloof zit niet (meer) in de muren of het behangpapier
 - christen zijn is niet erfelijk, maar berust op een vrije, persoonlijke keuze
- Geloofsopvoeding via socialisatie is ontoereikend
 - *'een genetisch gebrek'* in de evangelisatie (Konings, p. 8)
 - overdracht van christelijke cultuur is nog geen overdracht van geloof
overdracht van christenheid is nog geen overdracht van christen zijn
 - voorbeeld: *'Ik ben wel katholiek opgevoed naar de vorm, maar niet naar de geest'* (Stany Crets)
- Nood aan een catechese die initieert
 - "Ik heb het 'binnenperspectief' ontdekt!"
 - initiatie is inwijding in een nieuw leven die leidt tot een 'wedergeboorte' (cfr. Jezus en Nikodemus), en niet op de eerste plaats opnemen in of lid worden van een bepaalde groep
 - *'Je kan christelijke initiatie als volgt definiëren: een proces waarin de christelijke gemeenschap iemand binnenleidt in een nieuw leven dat zij zelf doorgeeft, maar waarin zij zelf ook opnieuw wordt geïnitieerd'* (Van der Vloet, p. 38).

2 Van leraar zijn naar leerling worden

- Luisteren en ontvangen: naar een andere basis voor verkondiging
 - geloof is geen 10 liter water, en een mens geen emmer
 - *'Niemand kan geven wat hij of zij zelf niet bezit'*
 - dit gaat verder dan zoeken naar nieuwe methodieken of nieuwe taal

- 'Geloof is uit het horen'
 - *'Door te luisteren komt men tot geloof'* (Rom 10,14)
 - niet een geloven 'dat' God bestaat, maar geloven 'in' God
 - zich toevertrouwen aan iemand: avontuur, overgave...
 - voorbeeld: Toni Zenz: gelovige als Horende, Vallende, Beminde

- Catechese spreekt niet 'over', maar spreekt 'van' God
 - verkondigen betekent vooral dat je zelf 'leerling' en 'toehoorder' wordt

3 Van een catechese die uitlegt naar een catechese die inleidt

- Van instructie naar mystagogie
 - geloof als levend 'ge-heim' waarin je 'proevend' thuis moet komen
nog voor de initiatie in leer of verstaan, komt de initiatie in 'be-leven'
 - voor openbarende en fascinerende verkondiging
niet belerend, moraliserend of vermanend
wel uitnodigend en getuigend: een '*kom-en-zie*'-pedagogie
 - voor '*leermethode van onderdompeling*' (Fossion, p. 272)
laten ervaren van (de binnenkant) van het geloof
door ontmoeting en contact met christenen, gemeenschappen, initiatieven...
 - catechese uit haar 'vakje' halen: aandacht voor band met liturgie en diaconie

- Kiezen voor catechese als initiatie
 - een belangrijk onderscheid: eerste verkondiging – catechese
 - veel van wat wij catechese noemen is eerste verkondiging:
eenvoudig geloofsgetuigenis dat wil uitnodigen en het hart raken
'dat doe je niet door leerstof aan te reiken' (Van der Vloet, p. 43)
 - aandacht voor momenten van ontmoeting en contact in de pastoraal:
naar evenwicht tussen accueil en proposition de la foi

4 Van een catechese voor kinderen naar een catechese voor iedereen

- Allen moeten wij 'leerling worden'
 - accent op volwassenencatechese is geen 'surplus'-strategie

- Van catechese per leeftijdscategorie naar intergenerationele catechese
 - niet verder afscheiden maar meer samenbrengen van verschillende doelgroepen
voorbeeld: catechese-groepen meer thuisbrengen in de hele gemeenschap
 - bevorderen van bijeenkomsten waarbij allen betrokken zijn
een voorbeeld: zie bijlage

We doen een suggestie. Ze is slechts één van de mogelijkheden. Maar misschien kan ze inspireren. Waarom niet bijvoorbeeld in een kerkgebouw op regelmatige tijdstippen een catechetische ontmoeting organiseren op zaterdagmiddag of zondagmorgen? Iedereen is welkom. Zo'n samenkomst begint met een woordliturgie waarbij het evangelie van de zondag centraal staat. Vervolgens gaan de aanwezigen (per leeftijd of vanuit gemeenschappelijke interesses) in groepjes in gesprek met elkaar vanuit de bijbelperikoop. Bijbel en leven worden samen gelegd. Sommige van die groepjes kunnen ook taken op zich nemen ter voorbereiding van de eucharistieviering die volgt (voorbereiding van de liederen, van de kerkversiering, de inbreng van de kinderen, aandacht voor de diaconale zorg in de gemeenschap,...). Nadien volgt dan de viering van de zondagseucharistie. De catechetische ontmoeting en eucharistieviering kunnen uitmonden in een feestelijk gebeuren met een gemeenschappelijke maaltijd.

Zo'n ontmoeting concretiseert de oriëntaties die in het tweede deel van de brochure 'Volwassen worden in geloof' werden aangereikt:

- *De catechese gebeurt over de generaties heen: intergenerationeel*
- *Het Schriftwoord staat centraal*
- *Ze is verbonden met het gemeenschapsleven, in bijzonder met de liturgie en de sacramenten*
- *Er is ruimte voor gesprek en ontmoeting*
- *De catechese is gemeenschapsopbouwend*

5 Van de catechist als expert naar een gemeenschappelijk gedragen gebeuren

- Catechese is geen zaak van enkelen, maar van de hele gemeenschap
 - de parochie als catechetische gemeenschap
 - ondersteunen van wie catechese volgt én zichzelf catechiseren
 - een voorbeeld: 'geloofsvrienden'
 - belangrijk: bewustwording van gezamenlijke verantwoordelijkheid

- 'Gezocht: catechisten'
 - naar een nieuw profiel: van kennis-expert of leraar, naar gids en getuige
 - de catechist als 'tussenpersoon' en 'bemiddelaar'
 - de groep van catechisten is veel meer dan een 'taak'groep
 - 'Geloof wordt slechts doorgegeven door iemand die het zich op persoonlijke manier –steeds opnieuw- eigen maakt'*
 - belang van geloofsgesprek en geloofsverdieping in het team

6 Van sacramentencatechese naar permanente catechese

- Niet enkel groeien in geloof naar aanleiding van sacramenten
 - bestaande initiatieven zien als 'elementen' in bredere dynamiek van geloofsgroei
 - catechese is in feite meer een zaak van na het sacrament dan van ervoor

- Een veelvoud van geloofswegen
 - belang van diverse 'plaatsen' waar levend geloof geproefd kan worden
voorbeeld: voor jongeren: Jokri
 - voor diversiteit in het aanbod op maat van ieders zoeken
onderscheid tussen *éveil*, *initiatie* / *herbeginnen* / *rijping* (Fossion, p. 269)
cfr.: catechumenaat, Opnieuw Beginnen, School voor Geloofsverdieping

- Catechese niet beperken tot parochiaal en lokaal niveau
 - dekenaal samenwerken
 - interparochiale, diocesane activiteiten

Literatuur

Johan Konings, *Wij christenen. Van verhaal tot belijdenis*, Halewijn, Antwerpen, 2006.
Johan Van der Vloet, *Parochiecatechese opnieuw uitgevonden*, Halewijn, Antwerpen, 2004.
André Fossion, *Gemeenschap en catechese*, in *Collationes* jg. 34, 2004, nr. 3, p. 265-278.
Kerkplein, reeks van 8 Focus-artikelen, jaargang 16, juli 2007- juni 2008.

Heroriëntering van de catechese

'Volwassen worden in geloof'. Deze titel van de pastorale Brief over de catechese zou ons op het verkeerde spoor kunnen zetten. Alsof het er om ging vanaf nu enkel nog tijd en energie te investeren in volwassenencatechese en te stellen dat catechese voor kinderen en jongeren van minder belang zou geworden zijn. Dat is in elk geval niet de bedoeling van deze brief. Wel wil hij ons ervan bewust maken dat we ook andere wegen moeten gaan. We leven niet meer in een christelijke samenleving. Het geloof is geen evidentie meer. Het is niet omdat kinderen catechese hebben gekregen, dat ze later als volwassenen christenen zullen zijn of blijven. In een seculiere en pluralistische samenleving is geloofsoverdracht een complexere aangelegenheid. We zijn dus toe aan een grondige heroriëntering van onze catechetische praktijk.

Natuurlijk blijft de geloofsinitiatie van kinderen en jongeren heel belangrijk. In een christelijk gezin is dat een evidentie. Ook de kerkgemeenschap moet er voor zorgen dat kinderen vanaf het begin voeling krijgen met het geloof en het stilaan leren ontdekken. Maar in onze samenleving is het niet meer zo dat men christen is en blijft omdat men het als kind ooit eenmaal geleerd heeft. Als we nadenken over de catechese is er altijd de onderliggende vraag: hoe worden mensen vandaag in deze cultuur gelovig? Gelovig worden is geen automatisme. Mensen willen christen worden of blijven omdat ze dat zelf willen. Daarom moeten we in onze verkondiging en catechese het accent leggen op het geloof als een persoonlijke en gefundeerde keuze.

Vandaar het belang van de catechese met volwassenen. Het is van hieruit dat richting moet bepaald worden van de catechese voor andere leeftijdsgroepen. Elke catechese wil mensen uitnodigen om christen te worden en het geloof te verdiepen. Het gaat er dus niet alleen om dat er nu naast de catechese van kinderen en jongeren, nog enkele initiatieven genomen worden voor de volwassenen. Dat laatste natuurlijk ook. Maar het gaat wel degelijk om een fundamentele heroriëntatie van heel ons catechetisch bezig zijn. We moeten alles wat reeds bestaat aan catechetische initiatieven opnemen in een bredere dynamiek en in een gezamenlijke zoektocht: hoe kunnen we allen, kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen, groeien in geloof en volwassen worden in dat geloof? Daarom is het wenselijk dat er werk gemaakt wordt van gemeenschappelijke activiteiten voor alle leeftijden.